

Для коментарів чи іншого зворотного зв'язку заповніть форму:
[форма зворотного зв'язку щодо цієї версії настанови](#)

Версія цього документу для друку: <http://guidelines.moz.gov.ua/documents/2918?id=ebm01127&format=pdf>

Настанови на засадах доказової медицини.
Створені DUODECIM Medical Publications, Ltd.

Настанова 01127. Інфекція вірусу герпесу на шкірі

Автор: Alexander Salava
Редактор оригінального тексту: Jukka Pekka Jousimaa
Дата останнього оновлення: 2016-06-29

Див. також статті “Генітальний герпес” [\[Настанова 00258 | Генітальний герпес\]](#) та “Вірусні інфекції слизової оболонки рота” [\[Настанова 00151 | Вірусні інфекції слизово...\]](#).

Основні положення

- *Простий герпес* може проявлятися не тільки на слизовій оболонці ротової порожнини та статевих органів, а також може вражати шкіру.
- Діагноз встановлюють на основі типової клінічної картини та повторного виникнення в тих же місцях.
- Якщо герпетичні висипання виникають навколо очей, потрібно негайно направити пацієнта на консультацію до офтальмолога.
- Протівірусні препарати можна приймати для зменшення виразності симптомів та зменшення тривалості захворювання, але не для ерадикації.
- Профілактичне лікування можна застосовувати для герпесної інфекції, що часто рецидивує.

Етіологія

- Два типи *простого герпесу* (HSV-1 та HSV-2) можуть спричинити ураження шкіри. HSV-1 частіше викликає ураження шкіри, HSV-2 проявляється в ділянці геніталій.

- Первинно HSV-1 інфекція виявляється в дитинстві. В більшості випадків проявляється кількома симптомами або минає взагалі безсимптомно і не розпізнається як герпесна інфекція. HSV-2 інфекція трапляється в дорослому віці.
- У деяких осіб первинна інфекція може викликати важкі симптоми (наприклад, гінгівостоматит, фарингіт, генітальний герпес).
- Прояви первинної інфекції на шкірі бувають дуже рідко.
- Вірус персистує в нервовій системі в латентній формі та може активуватись час від часу під впливом факторів зовнішнього середовища.

Поширеність

- Носійство герпесної інфекції дуже поширене серед дорослого населення: 50–60% та 15–20% для HSV-1 та HSV-2 відповідно. У більшості носіїв ніколи не буває проявів.

Симптоми.

- Симптоми та клінічна картина зазвичай типова, тому постановка діагнозу відбувається на основі клінічних проявів.
- Появі висипу на шкірі часто передують біль, печіння та поколювання в ураженій ділянці.
- Спочатку з'являється неоднорідна, чітко виражена еритема, потім виникають групи везикул з прозорим вмістом.
- Окремі везикули можуть зливатися та нагноюватися, вміст ставати геморагічним.
- Групи везикул можуть виникати на сусідніх ділянках шкіри. Після розриву на поверхні шкіри зберігаються дрібні поліциклічні ерозії.
- Захворювання зазвичай триває від 1 до 2 тижнів, але у деяких пацієнтів може тривати довше.
- Найчастіше проявляється в периоральній ділянці

[настанова 00151] Вірусні інфекції слизово... (малюнки [зображення 01188] Labial herpes]

[зображення 01493] Labial herpes]), на обличчі (малюнок

[зображення 01002] Recurrent Herpes simplex...]), в ділянці статевих органів

[настанова 00258] Генітальний герпес] (малюнок [зображення 01196] Herpes vesicles in the p...]

[зображення 01195 | Herpes eczema in glans p...]), сідницях, перианальній ділянці, руках та пальцях (малюнки [зображення 01042 | Herpes vesicles in the f...], [зображення 01043 | Crusted herpes vesicles ...]).

- Прояви герпесу на шкірі вказують на реактивацію латентної інфекції.
- Фактори, що сприяють реактивації герпесу: застуда або грип, механічна травма, медичні або стоматологічні процедури, ушкодження, стрес, ультрафіолетове опромінення, сонячні опіки, вторинне інфікування брудними руками, наприклад, дотиком до губ та статевих органів (аутоінокуляція).
- Широко розповсюджена інфекція (дисемінація хвороби) може спостерігатись в осіб з імунодефіцитом (наприклад, ВІЛ-інфекція) та/або при прийомі імуносупресивних препаратів (наприклад, протиревматичні, цитотоксичні препарати) [настанова 00003 | Інфекції у пацієнтів з і...].
- У пацієнтів з атопічним дерматитом інфекція може розповсюджуватись, особливо на обличчі (герпетична екзема; малюнок [зображення 00252 | Eczema herpeticum]). Це не відображає рівня імунодефіциту.

Диференційна діагностика

- Диференційна діагностика відображена в таблиці [табл. T1].

Таблиця T1. Диференційна діагностика

Диференційна діагностика	Клінічні прояви
Оперізуючий герпес (herpes zoster) [настанова 00017 Оперізуючий герпес]	Більш тяжкі симптоми, зазвичай, більш інтенсивний біль, висип обмежений одним дерматомом, нагадує пояс з одного боку від середньої лінії (малюнок [зображення 01046 Herpes zoster on the bac...])
Імпетиго (імпетиго контагіозне) [настанова 00274 Impetigo and other pyode...]	Не викликає болю чи дискомфорту; неоднорідна чітко відмежована еритема, вкрита корочкою медового кольору, інколи - з тонкими великими пухирцями над еритемою; з тенденцією до поширення на інші ділянки; може передаватись через контакт (малюнок [зображення 01482 Impetigo at the corner o...]).
Неоднорідні екзематозні елементи висипу, особливо, нумулярна екзема [настанова 00284 Нумулярний дерматит] (малюнок [зображення 00974 Nummular eczema on the h...]) та гострий алергічний контактний дерматит [настанова 00280 Алергічний контактний де...] (малюнок [зображення 00798 Nickel allergy])	Пухирці, що сверблять, зі слідами розчухів, з тенденцією до поширення, наявність екземи на інших ділянках шкіри.

Диференційна діагностика	Клінічні прояви
Стригучий лишай (дерматомікоз) [настанова 00267] [Dermatomycoses] (малюнок [зображення 01040] [Candidiasis in the armpit...])	Можуть бути пухирі над окремими елементами висипу, особливо на шкірі нижніх кінцівок. Лущення зазвичай відбувається біля країв та не викликає болю.
Фіксована еритема (фіксована медикаментозна еритема) [настанова 00296] [Гіперчутливість до ліків]	Реакція спровокована прийомом препарату та виникає в тому ж місці. Еритема зазвичай темніша або багряна. Поодинокий великий пухир (малюнок [зображення 00163] [Fixed drug eruption]).
Дисгідротична екзема рук та ступнів ніг, помфолікс	Везикули, що дуже сверблять, з прозорим вмістом, зазвичай на обох руках або ступнях, між пальцями (малюнок [зображення 01166] [Pompholyx in the thenar ...]).

Клінічне обстеження

- В типових випадках обстеження не потрібне, достатньо характерної клінічної картини.
- Вірус можна виявити шляхом визначення антигенів або виділення культури.
- Зразок для дослідження найкраще брати з везикули шляхом проколу або з ерозивної поверхні, провівши ватною паличкою.
- Культура може не визначатися, особливо, якщо зразок взятий через тривалий час після появи симптомів.
- Виявлення антитіл може показати носійство, але не тривалість або місце інфекції. Рівні антитіл зазвичай не підвищуються, якщо захворювання проявляється тільки на шкірі, але під час першого інфікування антитіла можуть повільно рости. Рівні антитіл при герпесному ураженні шкіри не визначаються.
- За потреби використовуються визначення РНК вірусу (у лікворі) та визначення антитіл для діагностики герпесної інфекції центральної нервової системи та неонатального герпесу.
- В незрозумілих випадках або за відсутності ефекту від емпіричного лікування, потрібно зробити посів з місць ураження для визначення бактеріальної чи грибової інфекції.
- Алергічний контактний дерматит можна діагностувати за допомогою шкірних проб.
- При тяжкій клінічній картині та низькій ефективності лікування потрібно завжди пам'ятати про імунодефіцитні стани (наприклад, ВІЛ, онкогематологічні захворювання та іншу онкологічну патологію) [настанова 00003] **[Інфекції у пацієнтів з і...]**.

Лікування

- Якщо герпесні висипання локалізовані, обмежені, медикаментозне лікування не проводиться.
- Протівірусні препарати ефективні в лікуванні герпесної інфекції шкіри, слизових оболонок та ділянки статевих органів.
- Чим раніше почати лікування, тим вища ефективність.
- Пацієнт повинен навчитись розпізнавати перші прояви захворювання та самостійно починати прийом препаратів.
- У пацієнтів з імуносупресією [доказ 06389 |A] застосовуються препарати системної дії (в залежності від вираженості клінічної картини перорально або внутрішньовенно) якнайшвидше, навіть при легких симптомах або лише перших проявах герпесної інфекції, щоб запобігти розповсюдженню та/або прогресуванню до некротичного процесу.
- Препарати системної дії (таблиця [табл. |T2])
 - Тривалість лікування 5 днів, але у пацієнтів з важкими симптомами можна продовжити лікування від 7 до 10 днів.
 - Пацієнтам з імунодефіцитом рекомендоване призначення препаратів у вищих дозах (наприклад, валацикловір 2 × 500 мг двічі на день).

Препарат	Стандартна доза	Альтернативна доза	Коментар
Ацикловір	200 мг 5 разів на день		Доступний
Валацикловір	500 мг двічі на день	Інфекція легкого ступеню важкості: двічі по 2 000 мг (4 таб. × 500 мг) з інтервалом у 12 годин протягом 24 годин	Дорожчий, але з меншою частотою прийому
Фамцикловір	2 × 125 мг 3 рази на день		Менш широко використовується, найдорожчий

- Місцеве лікування
 - Немає переконливих доказів ефективності при герпесній інфекції шкіри, але в легких випадках може мати місце.
 - Протівірусні препарати: ацикловір або пенцикловір у вигляді крему наносити на уражені ділянки шкіри кожні 2-4 години протягом дня курсом тривалістю 5-10 днів.

- На стадії пухирців застосовують компреси, що підсушують шкіру, наприклад, по 15 хвилин двічі або тричі на день, після чого наносять цинкову пасту або лосьйон
- Деяким пацієнтам необхідні знеболювальні препарати.

Рецидивуюча герпесна інфекція

- Герпесна інфекція, що часто рецидивує, лікується за допомогою препаратів, вказаних вище. Потрібно видати пацієнту рецепт, щоб можна було почати лікування якнайшвидше після появи симптомів.
- Якщо герпесна інфекція часто рецидивує, можуть проводитись курси профілактичного лікування протягом 6-12 місяців (для зменшення частоти проявів). Дози препаратів для профілактичного лікування вказані в таблиці [табл. Т3].
 - Лікування визначається індивідуально залежно від вираженості хвороби. По можливості потрібно робити паузи під час проведення профілактичного лікування, щоб визначити необхідність продовження.
 - Якщо клінічні прояви одразу тяжкі або інфекція проявляється під час проведення профілактичного лікування, рекомендовано починати з вищих доз, наприклад, 500 мг валацикловіру двічі на день.
 - Під час профілактичного лікування, особливо у пацієнтів з імунодефіцитом, може розвиватись резистентність до противірусних препаратів. Тому таким пацієнтам рекомендовані вищі дози, ніж зазвичай (наприклад, 500 мг валацикловіру двічі на день).
 - Цілеспрямовані короткі профілактичні курси від 1 до 2 тижнів можна проводити протягом поїздки на відпочинок, менструації і тд.

Таблиця Т3. Профілактичні дози противірусних препаратів

Препарат	Стандартна доза	Нижчі дози або альтернативні дози в стадії ремісії
Ацикловір	400 мг двічі на день	200 мг тричі на день, 200 мг двічі на день
Валацикловір	500 мг один раз на день	250 мг двічі на день (у деяких пацієнтів може бути гарячка, якщо дозу розділити)
Фамцикловір	125 мг двічі на день	

Консультація спеціаліста

- У пацієнтів з імунodefіцитом навіть при легкій герпесній інфекції або лише клінічній підозрі на герпес потрібно розпочати прийом препаратів системної дії якнайшвидше, ще на первинній медичній допомозі.
- Пацієнти з широко розповсюдженим висипом, особливо на фоні імунodefіциту (онкохворі [доказ 06389 A] або пацієнти, що приймають імуносупресори) зазвичай потребують екстреного лікування в умовах стаціонару у вигляді парентерального введення ацикловіру. Необхідно консультуватися зі спеціалістом [настанова 00003 Інфекції у пацієнтів з і...].
- Герпесна інфекція навколо очей (picture [зображення 01041 Herpes simplex around th...]), навіть з мінімальним подразненням ока, є показання для негайної консультації офтальмолога.

Джерела інформації

- R1. Bradley H, Markowitz LE, Gibson T et al. Seroprevalence of herpes simplex virus types 1 and 2--United States, 1999-2010. J Infect Dis 2014;209(3):325-33. [PubMedID|24136792]
- R2. Chayavichitsilp P, Buckwalter JV, Krakowski AC et al. Herpes simplex. Pediatr Rev 2009;30(4):119-29; quiz 130. [PubMedID|19339385]
- R3. Wollenberg A. Eczema herpeticum. Chem Immunol Allergy 2012;96():89-95. [PubMedID|22433376]
- R4. Cernik C, Gallina K, Brodell RT. The treatment of herpes simplex infections: an evidence-based review. Arch Intern Med 2008;168(11):1137-44. [PubMedID|18541820]
- R5. Gilbert SC. Management and prevention of recurrent herpes labialis in immunocompetent patients. Herpes 2007;14(3):56-61. [PubMedID|18371287]

Настанови

- [Настанова 00258](#). Генітальний герпес.
- [Настанова 00151](#). Вірусні інфекції слизової оболонки ротової порожнини.
- [Настанова 00003](#). Інфекції у пацієнтів з імунodefіцитом та онкологічними захворюваннями.
- [Настанова 00017](#). Оперізуючий герпес.
- [Настанова 00274](#). Impetigo and other pyoderma.

- [Настанова 00284](#). Нумулярний дерматит.
- [Настанова 00280](#). Алергічний контактний дерматит.
- [Настанова 00267](#). Dermatomycoses.
- [Настанова 00296](#). Гіперчутливість до ліків.

Зображення

- [Зображення 01188](#). Labial herpes.

Автори та власники авторських прав: Juho Pekkala Duodecim Medical Publications Ltd

- [Зображення 01493](#). Labial herpes.

Автори та власники авторських прав: Raimo Suhonen Duodecim Medical Publications Ltd

- [Зображення 01002](#). Recurrent Herpes simplex in the face.

Автори та власники авторських прав: Raimo Suhonen Duodecim Medical Publications Ltd

- [Зображення 01196](#). Herpes vesicles in the penis.

Автори та власники авторських прав: Eija Hiltunen-Back Duodecim Medical Publications Ltd

- [Зображення 01195](#). Herpes eczema in glans penis.

Автори та власники авторських прав: Raimo Suhonen Duodecim Medical Publications Ltd

- [Зображення 01042](#). Herpes vesicles in the finger.

Автори та власники авторських прав: Raimo Suhonen Suvi Cajanus
Duodecim Medical Publications Ltd

- [Зображення 01043](#). Crusted herpes vesicles in the finger.

Автори та власники авторських прав: Raimo Suhonen Suvi Cajanus
Duodecim Medical Publications Ltd

- [Зображення 00252](#). Eczema herpeticum.

Автори та власники авторських прав: Raimo Suhonen Duodecim Medical Publications Ltd

- [Зображення 01046](#). Herpes zoster on the back.

Автори та власники авторських прав: Raimo Suhonen Suvi Cajanus
Duodecim Medical Publications Ltd

- [Зображення 01482](#). Impetigo at the corner of the mouth.

Автори та власники авторських прав: Raimo Suhonen Duodecim Medical Publications Ltd

- [Зображення 00974](#). Nummular eczema on the hand.

Автори та власники авторських прав: Raimo Suhonen (picture) Suvi
Cajanus (caption)

- [Зображення 00798](#). Nickel allergy.

Автори та власники авторських прав: Raimo Suhonen

- [Зображення 01040](#). Candidiasis in the armpit.

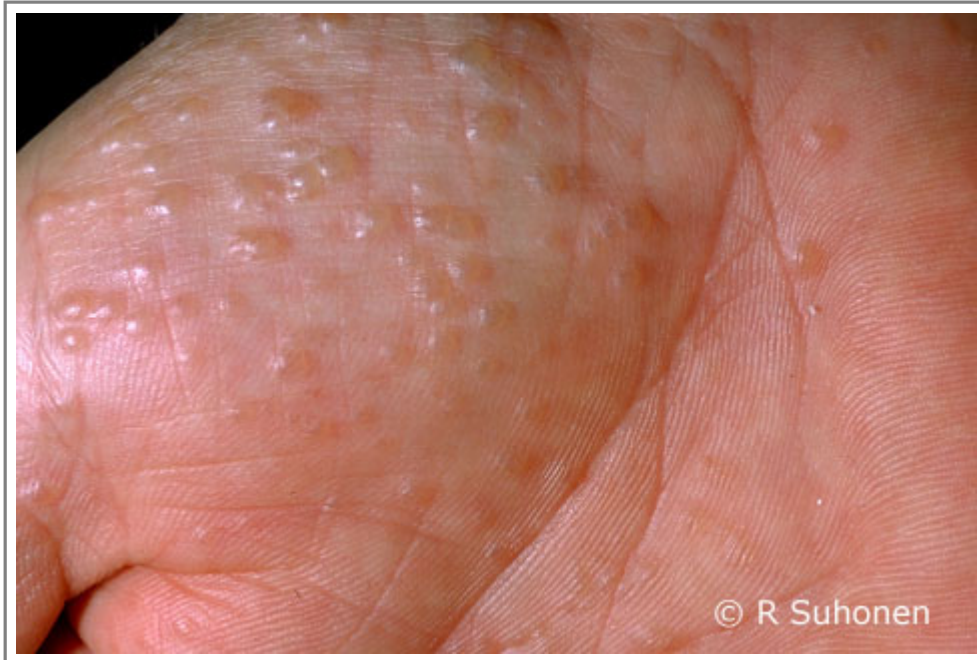
Автори та власники авторських прав: Raimo Suhonen Suvi Cajanus
Duodecim Medical Publications Ltd

- [Зображення 00163](#). Fixed drug eruption.

Автори та власники авторських прав: Duodecim Medical Publications Ltd Raimo Suhonen

- [Зображення 01166](#). Pompholyx in the thenar of the hand.

Автори та власники авторських прав: Raimo Suhonen Suvi Cajanus
Duodecim Medical Publications Ltd

- [Зображення 01041](#). Herpes simplex around the eye.

Автори та власники авторських прав: Raimo Suhonen Suvi Cajanus
Duodecim Medical Publications Ltd

Доказові огляди Duodecim

- [Доказовий огляд 06389](#). Aciclovir and valaciclovir in the prevention and treatment of herpes simplex virus in patients being treated for cancer .
Дата оновлення: 2009-07-09
Рівень доказовості: A
Резюме: Aciclovir and valaciclovir are efficacious in the prevention and treatment of herpes simplex virus infections in patients being treated for cancer.

Авторські права на оригінальні тексти належать Duodecim Medical Publications, Ltd.

Авторські права на додані коментарі експертів належать МОЗ України.

Published by arrangement with Duodecim Medical Publications Ltd., an imprint of Duodecim Medical Publications Ltd., Kaivokatu 10A, 00100 Helsinki, Finland.

Ідентифікатор: ebm01127 Ключ сортування: 013.028 Тип: EBM Guidelines

Дата оновлення англomовного оригіналу: 2016-06-29

Автор(и): Alexander Salava Редактор(и): Jukkapekka Jousimaa Anneli Lauhio
Власник авторських прав: Duodecim Medical Publications Ltd Видавець: Duodecim Medical Publications Ltd

Навігаційні категорії
EBM Guidelines Dermatology

Ключові слова індексу

Настанова 01127. Інфекція вірусу герпесу на шкірі

speciality: Dermatology Skin Skin infection Herpes simplex Herpes Labial herpes Ocular herpes Genital herpes
HSV HSV-1 HSV-2